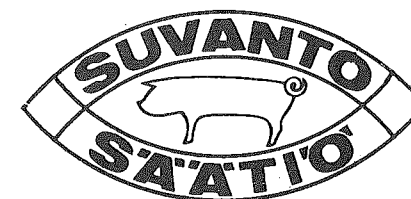

SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 3 1995
TOUKOKUU

- Oltiin ruokatunnilla keväällä 1936, kun opettaja otti meistä ohimennen kuvan, kertoo vanhan valokuvan omistaja Tuulikki Kaasalainen. Kahvia kaataa Aino Kurikka, seuraava Elvi Kuoppa, Liisa Laamanen, Anna Koppanen, Tuulikki Jääskeläinen, Helmi Koiranen, Aino Laamanen, Vieno Viskari, Tyyne Jänönen, Ines Haapasaari ja Eeva Jääskeläinen - sukunimet ovat tietysti naisten tyttönimiä kuvanottohetkeltä. Koulua käytiin Virkin rannassa.

TOIMITUKSEN TUOLI

Kevättä rinnassa? Toivottavasti, sillä nyt on aika kauniisiin keväisiin ja kesäisiin ajatuksiin. Niitä saa muuten laittaa myös paperille ja lähettää Suvannon Seudun toimitukseen. Käsissänne on nyt kevätnumero, ja seuraava numero saapuu juhannuksen tietämissä.

Toimituksen postilaatikkoon on tullut mukavasti kirjoituksia, kiitos niistä. Kaikki tekstit eivät kuitenkaan mahdu hetimiten lehteen, vaan voivat joutua jonottamaan vuoroaan useammankin numeron yli. Sillä kukapa haluaisi keskellä kesää lukea talvisia ajatuksia, tai päin vastoin. Toivottavasti mahdollinen odottelu ei kuitenkaan himmennä kirjoitushaluja, sillä pitäjälehti on todella tarkoitettu yhteisvoimin tehtäväksi.

Siitä on kuitenkin paikallaan muistuttaa, että lehti ei voi julkaista suoraan toisista lehdistä saksittuja juttuja. Jos niitä toimitukseen laitatte, niihin täytyy ensin hankkia lupa kyseiseltä kirjoittajalta!

Tähän vuodenaikaan monilla on mielessä taas kotiseutumatkat Karjalaan. Toivottavasti reissuista muodostuu antoisia matkoja, ja että nuorikin polvi lähtee matkaan sukujensa juuria etsimään.

Suomenmaa on myös saanut uuden eduskunnan ja sitä tietä uuden hallituksen, joka koostuu harvinaislaatusesti viidestä eri puolueesta. Toivoa sopii, että valtakunnan asioita saadaan käännettyä parempaan suuntaan; rukataavaahan on rutosti valtiontaloudesta työttömyydenhoitoon.

Joka tapauksessa mukavaa suviaikaa kaikille sakkolaisille ystävineen. -mrt

Suvanto-Säätiön vetäjä vaihtui

Raaska luovutti Kalloselle puheen- johtajuuden

Suvanto-Säätiön hallituksen puheenjohtaja on vaihtunut. Tehtävää kunnioittavat 39 vuotta hoitanut Yrjö Raaska luovutti puheenjohtajan nuijan Esko Kalloselle huhtikuussa pidetyssä vuotuisessa säätiön valtuuskunnan kokouksessa.

Lempäälässä kokoontunut valtuuskunta nimesi myös säätiön hallituksen seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi 1995-97. Lempääläisen Esko Kallosen lisäksi hallitukseen kuuluvat varapuheenjohtaja Aaro Viskari Lempäälästä, sihteeri Matti Naskali Ulvilasta sekä Yrjö Raaska Vesilahdesta ja Esteri Lopenen Lempäälästä. Varajäseniä ovat lempääläiset Anneli Kuisma, Elli Pulakka ja Hannu Turkkinen.

Hallituksen kokouksiin ovat oikeutettuja osallistumaan lisäksi valtuuskunnan puheenjohtaja Hannu J. Paukku Punkalaitumelta sekä varapuheenjohtaja Samppa Viskari Orivedeltä.

Vuosikokouksessa käytiin myös läpi Suvanto-Säätiön sekä Suvannon Seutu lehden viime vuoden toiminta ja tilit. Tilinpäätös vahvistettiin ja tilivelvollisille myönnettiin vastuuvapaus. Kokouksessa nimettiin tilintarkastajaksi Pirkanmaan Tilintarkastus Oy ja Kauko Virolainen, varalle Pertti Hautanen sekä Tuula Laitinen.

Valtuuskunta hyväksyi myös hallituksen ehdotuksen stipendeista opiskelijoille.

Suvanto-Säätiön stipendirahastosta apurahoja vuonna 1995

Stipendit 18:lle opiskelijalle

Vuonna 1992 on perustettu Suvanto-Säätiön stipendirahasto lahjoitusvaroin. Rahaston sääntöjen mukaan apurahoja myönnetään sakkolalaista sukujuurta oleville oppivelvollisuutensa suorittaneille opiskelijoille.

Apurahat on julistettu haettavaksi 28.2.1995. mennessä Suvannon Seutu-lehdessä. Apurahahakemuksia tuli määräaikaan mennessä kaikkiaan 65 kappaletta.

Suvanto-Säätiön valtuuskunta on kokouksessaan 5.4.1995. päättänyt, että stipendirahaston korkotuotto - 18 000 markkaa - jaetaan 18:lle sellaiselle

opiskelijalle, jotka ovat edistyneet vähintäänkin normaalisti opinnoissaan ja ovat vähintään seitsemättä vuotta opiskelemassa oppivelvollisuuskoulun jälkeen. Stipendin suuruus on 1 000 markkaa.

Myös nuoremmissa opiskelijoissa oli runsaasti ehdot täyttäviä hakijoita, mutta tällä kerralla emme voineet useampaa stipendiä jakaa.

Seuraaville opiskelijoille on myönnetty säätiön apuraha: Juha Järvi, Lempäälä, Heikki Karjalainen, Helsinki, Sanna Koskinen, Tampere, Eija Lai-
neenoja, Huittinen, Mika Lehtinen, Hel-

sinki, Erkki Mäkelä, Lempäälä, Heli Nurmesniemi, Tampere, Juha Ojala, Turku, Annamari Patja, Helsinki, Johanna Pekkola, Helsinki, Jouni Punkki, Jyväskylä, Tiina Saatsi, Helsinki, Margit Sevon-Kallio, Tampere, Petri Sirviö, Helsinki, Johanna Tuomi, Tampere, Sari Uotila, Valkeakoski, Jenni Vuorela, Lappeenranta ja Hannu Äikiä, Turku.

Stipendit jaetaan Sakkolan pitäjäjuhlien yhteydessä Helsingissä elokuussa 1995.

Hannu J. Paukku
säätiön valtuuskunnan pj.

Sakkola- juhlien valmistelu vauhdissa

Ensi kesänä Helsingissä pidettävien Sakkolan pitäjäjuhlien valmistelu on hyvässä vauhdissa. Järjestelyistä vastaa Sakkola-Seura puheenjohtajansa Eila Aron johdolla.

Juhlat pidetään perinteiseen tapaan elokuun ensimmäisenä viikonvaihteena. Tämänvuotinen juhla vietetään, sunnuntaina 6.8.1995.

Helsingiläiset toivottavat juhlaväkeä runsain mitoin paikalle eri puolilta Suomea ja kauempaakin - kannattaa laittaa päivämäärä jo nyt almanakkaan.

Pitäjäjuhlat Sakkolaan 1997?

Lempäälässä huhtikuun alussa vuosikokouksensa pitänyt Suvanto-Säätiön valtuuskunta hyväksyi ajatuksen Sakkolan tulevista pitäjäjuhlsta - pitopaikkana vanha kotipitäjä Sakkola.

Säätiön hallitus sai tehtäväkseen kehittää pitäjäjuhlan järjestämistä itärajan takana. Ajankohta on todennäköisimmin kahden vuoden kuluttua, kesä 1997. Silloin säätiö yltää 50 vuoden ikään.

Myös kaikkinaisen suhteiden kehittäminen Sakkolan pitäjän nykyväen kanssa katsottiin edelleen kehittämisen arvoiseksi. Samoin päätettiin jatkaa toimia Sakkolan entisen kirkon alueen saattamiseksi suojelualueeksi.

Tämänvuotiset pitäjäjuhlat vietetään Helsingissä elokuussa 1995. Ensi vuonna 1996 juhlien pitopaikka on Punkalaidun.

**Mitä keskikesän juhla, juhannus, Kesäisiä tarinoita kaivataan Suvanto-mieleen? Muistoja, tunnelmia... non Seudun palstoille. Kirjoita toimint-
Entä onko kielen päällä juttuja tuksen osoitteeseen
heinänteosta ja kesän marjamat- Suvannon Seutu, Rautasemantie
koista? Tai suvisista soutuista, vaiko 375, 37550 Moisio.
kalanpyynnistä tai pyykinpesusta?**

Maanhankintalain säätämisestä 50 vuotta

Maanhankintalain voimaantulosta tuli kuluneeksi 50 vuotta 5.5.1995. Asutustoiminnan juhlaseminaari pidettiin Lahdessa huhtikuun alkupuolella.

Seminaarissa kerrattiin puolen vuosisadan takaisia tapahtumia siitä, miten karjalaiselle siirtoväelle laadittiin sijoitus suunnitelmat sodan päättyessä. Syn-

tyi paikallisia asutusalueita, joista toiset ovat säilyneet ja kehittyneet 50 vuoden aikana, toisilta alueilta taas karjalaisten jälkeläiset ovat muuttaneet asutustajamiin ja kaupunkeihin.

Juhlaseminaarissa puhuivat asutustoiminnan tutkijat ja aikalaiset; dosentti Silvo Hietanen, tullineuvos Veikko Ven-

namo, valtioneuvos Johannes Virolainen, hallitusneuvos P. O. Väisänen, filtri Pirkko Sallinen-Gimpl ja akateemikko Eino Jutikkala.

Ohessa dosentti Silvo Hietasen artikkeli asutustoiminnasta.

Paasikiven tappio - siirtoväen voitto

Kesäkuussa 1940 säädetyt siirtoväen pika-asutuslain toimeenpano raukesi kesällä 1941, kun Suomi valtasi takaisin Moskovan rauhassa 1940 luovutetun Karjalan. Vuosina 1941-44 noin 280 000 entistä evakkoa palasi nostamaan raunioitunutta Karjalaa uuteen kukoistukseen. Palaajat olivat pääasiassa maataloussiirtoväkeä, sillä kaupunkien jälle rakentamisen piti alkaa vasta voitollisen sodan jälkeen.

Neuvostoliiton suurhyökkäys Kanaksella ja Laatokan-Karjalassa kesäkuussa 1944 ajoi karjalaiset uudelleen evakkoon. Aselevon ja välirauhansopimuksen jälkeen syyskuussa oli lopullisten jäähyväisten aika luovutetulle Karjalalle.

Pika-asutuslain toimeenpanon yhteydessä valtion haltuun otettua maata ei jatkosodan aikana palautettu entisille omistajilleen, vaan sen tulevan käytön suunnittelu annettiin syksyllä 1941 niinsanotulle Jutilan komitealle. Komitea linjasi ohjelman rintamamiesten asuttamiseksi. Erityisesti sotavuosien suomalainen ykkösjärjestö, Suomen Aseveljien Liitto, painotti toiminnassaan rintamamiesten maansaantia.

Syyskuussa 1944 Suomella oli edessään kaksi haasteellista asutustehtävää - maataloussiirtoväen ja rintamamiesten asuttaminen. Pika-asutuslaki oli siirto-

väelle ennakkotapaus, josta ei voinut tinkiä. Rintamamiesten maansaanti oli vahvassa yhteiskunnallisessa myötätulessa. U. J. Castrénin hallitus asetti syyskuun lopussa niinsanotun Nissisen komitean suunnittelemaan uutta asutuslakia. Komitea toimi varsin verkkaisesti, sillä se sai mietintönsä maanhankintalaista valmiiksi vasta joulukuussa. Kuitenkin komitean esitys oli käytännössä suora kopio pika-asutuslaista, tosin rintamamiesten maansaannilla täydennettynä.

Tulevan asutustoiminnan suunnan kannalta oli ratkaisevan tärkeää, että Castrénin hallitus nimitti lokakuun alussa pitkällisen kädenväännön jälkeen maatalousministeriön asutusasiansaston eli ASO:n osastopäälliköksi Veikko Vennamon. Hänen vastaehdokkaansa olivat selvästi suomalaisen asutustoiminnan oppositiomiehiä eli lähinnä tulevien maanluovuttajien edustajia.

”Tällaisesta ei tule mitään hyvää”

Pääministeriksi marraskuussa 1944 nimitetty J.K. Paasikivi sai Nissisen komitean esityksen maanhankintalaiksi ensimmäistä kertaa luettavakseen joulunpyhinä. Hänen tuomionsa lakiesi-

tyksestä oli murskaava. Paasikiven raivonpurkauksesta käynnistyi hyvin omalaatuinen näytelmä, sillä pääministeri kääntyi omien asiantuntijoidensa puoleen, vaikka hallituksen enemmistö oli selvästi komitean esittämän linjan takana.

Kun Karjalan Liittokin yritti etujärjestönä vauhdittaa lainvalmistelua kirjelmällään, purki pääministeri raivoaan päiväkirjaansa: On tultu nyt siihen, että karjalaiset terrorisoivat muuta Suomea.

Yrityksistään huolimatta Paasikiven oli taivuttava hallituksen enemmistön selvään tahtoon. Kokemalleen katkerralle tappiolle hän sai kuitenkin hyvitystä niinsanotusta kielipykälästä, joka oli hänen omaa käsialaansa. Kielipykälä vapautti Uudenmaan ruotsinkielisten ja kaksikielisten kuntien vauraat maanomistajat ratkaisevalla tavalla siirtoväen asuttamisvastuusta. Pohjanmaan pientalonpoikaisiin ruotsinkielisiin kuntiin ei siirtoväkeä olisi asutettu muutenkaan.

Paasikiven perustelu oli ulkopolitiittinen. Myös presidentti Mannerheim oli siirtoväen ja rintamamiesten asuttamisasioissa samoilla linjoilla Paasikiven kanssa, mutta hän ei aktiivisesti vaikuttanut maanhankintalain säästämisprosessiin missään vaiheessa.

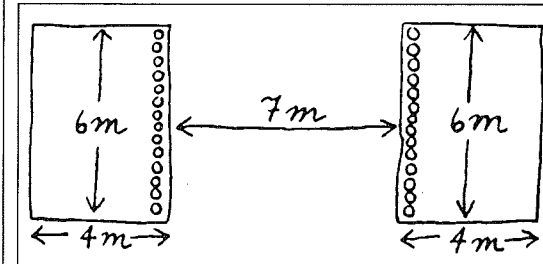
Vuonna 1939 valittu niinsanottu pitkä

Kuinka kyykkää pelataan

Karjalaiset pitävät kyykkää kansallispelinään. Jaakko Nurmesniemi on laittanut Suvannon Seudun lukijoille muistin virkistämiseksi ja nuorelle polvelle tiedoksi kyykkäpelit säännöt.

Tässä pelissä, jota varsinkin karjalaiset pitävät ”kansallispelinään”, osanottajia kummassakin puolueessa on 3-20, kapuloita (kyykkiä) 20-30 kummallakin puolella. Kapulat ovat pyöreästä puusta sahattuja noin 10 senttimetriä korkeita, ja jokaisella pelaajalla on oma mailan (pyöreästä puusta tehty, kooltaan pesäpallomailaa muistuttava).

Maahan piirretään kaksi suorakaiteen muotoista kenttää eli sarkaa. Kenttien eturajojen väli on toisistaan noin 7 metriä; kenttien leveys noin 6 metriä ja ”syvyys” noin 4 metriä. Kyykät asetetaan eturajojen sisäpuolelle riviin noin 20-30 senttimetrin päähän toisistaan. Katso oheinen kenttäpiirros.

Pelin aloittaa esimerkiksi A-puolue takarajaltaan. Heti kun joku A-puolueen lyöjä on saanut yhdenkin kyykän ulos B-puolueen kentältä, A-puoluealaiset saavat siirtyä kenttensä eturajalle. Kun kaikki A-puolueen mailat ovat joutuneet B-puolelle, B-puolueen miehet heittävät sekä A-puolueen miesten mailoilla että omilla mailoillaan takaisin; jokaisella on tästä lähtien siis 2 mailaa. B-puoluealaiset aloittavat niinikään takarajaltaan, mutta siirtyvät eturajalle samoin kuin vastapuoluealaisetkin heti, kun ovat saaneen yhden kyykän ulos A-kentältä. Varsinaisessa pelissä on siis eturaja vakituksena heittorajana.

Tässäkin pelissä nostetaan rajalle joutunut kyykkä pystyyn ”papiksi”, kun taas eri tahoille kenttiä kumoon menneet kyykät saavat pysyä koskemattomina, kunnes ne mailojen avulla saadaan ulos. Se puolue voittaa, joka saa ensinnä vastapuolueensa kentän tyhjäksi kyykistä. Kuitenkin viimeksi mainitulla puolueella on oikeus heittää takaisin päin vielä ne mailat, jotka kuuluvat vastakkaisen puolueen pelaajille; ja jos näitten kentällä olevat kyykätkin ovat jo hyvin vähissä, saattaa voitto tai tasapeli jäädä riippumaan näitten heittojen onnistumisesta.

Maila heitetään tehokkaimmin siten, että se vaakasuorassa asennossa pyörrähtää ilmassa puolitoista kertaa ympäri ja sattuu sitten poikittain (lappeettain) kyykkiin. Hävinnyt puolue ”menettää seljät” rangastukseksi. Hävinneet pystyttävät ensin kyykät alkuperäisiin paikkoihin. Sen jälkeen he asettuvat jomallekummalle eturajalle etukumaraan asentoon, mailaansa nojaten, ja voitaneen puolueen pelaajat asettuvat heidän selkäänsä ratsastamaan. Selästä käsin he heittävät mailoillaan kyykkiä. Jos joku voittajapuolueen jäsen saa tällöin yhdenkin kyykän ulos kentältä, hän saa jatkaa ratsastusheittojaan vastakkaiselta kentältä niin kauan kuin ne onnistuvat.

Vasta tämän ”ratsastuksen” jälkeen peli on lopussa, hävinneet pystyttävät vielä kerran kyykät ja puolueet vaihtavat puolua.

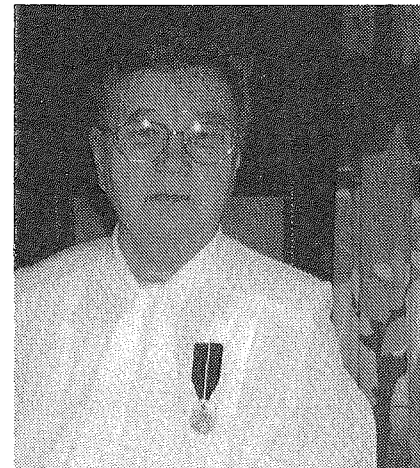
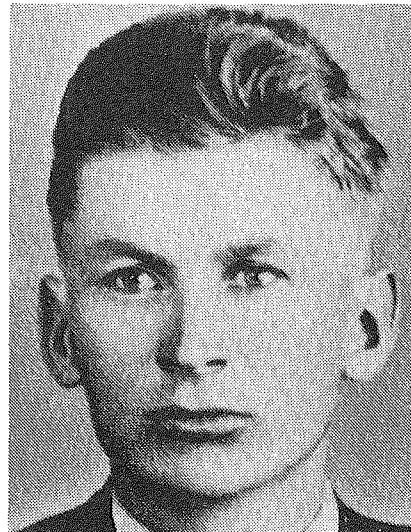
Silvo Hietanen

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

75 vuotta täytti 28.1.1995. Aino Helena **Lemmetti**, omaasukua Ukkonen, Punkalaitumella. Nuorisoseura- ja Marttatoimintoihin osallistuneen Aino Lemmetin kotikylä Sakkolassa oli Lapinlahti. (Kuva)

85 vuotta täytti 26.1.1995. Iines **Kuisma**, omaasukua Naskali, Punkalaitumella. Lukemista ja käsitöitä harastavan Iineksen kotikylä Sakkolassa oli Lapinlahti. (Kuva)

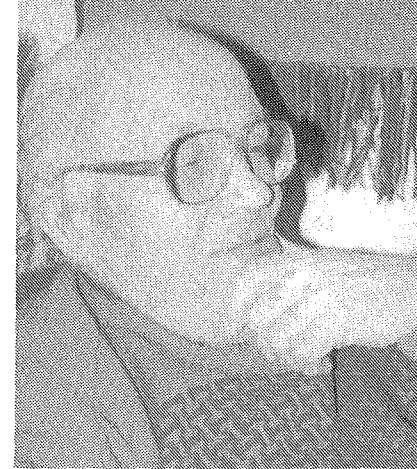

Aune **Ahtiainen**, kirjailijan tytär, jolla itselläänkin on sana hallussaan, kotonaan Punkalaitumella 6.11.1994. siirtoväen muistomitali rinnassaan. (Valokuva: Liisa Huuska). (Kuva)

80 vuotta täytti 30.4.1995. Viljami **Virolainen** Tottijärvellä. Kotikylä Sakkolan Petäjäjärvi. Virolainen osallistui useisiin maratoonin mittaisiin juoksukilpailuihin ja viidenkymmenen kilometrin hiihtokilpailuihin. (Kuva)

80 vuotta Siiri **Suikkanen** Lahdessa. Kotipaikkana hänellä oli Sakkolan Kiviniemi.

KORUSÄHKE
– kaunis tapa muistaa

Purontaa 80- vuotiaaksi

Sakkolan Petäjäjärveltä lähtöisin oleva Viljo Purontaa täytti 80 vuotta 18.4.1995.

Vesilahden Narvaan evakkona perheineen asettunut Purontaa toimitti viljelijäntyönsä ohella Suvannon Seutu lehteä kolmattakymmenettä vuotta. Kynämiehen taidot ovat tulleet tunnetuksi muuallakin kuin karjalaisten ja sakkolaisten keskuudessa: Purontaa on osallistunut lukemattomiin perinteidenkeruukilpailuihin ja saanut niistä kiitoksena toistasataa palkintoa. Arvokkain Kalevalaseuran myöntämä tunnustus maan hengenperinnön tietäjälle ja taitajalle. Purontalle on myönnetty myös Karjalan Liiton kultainen ansiomerkki.

Purontaa viettää eläkepäiviä kotitalallaan Narvassa, keskimmäisen viidestä tyttärestä, Seija Purontaan, emännöidessä karjatilaa. Mutta eipä malta Viljo vielääkään olla täysin toimetonna; hän käy mukana lypsyllä ja ei kirjoitus-konekaan aivan pölyn alla ole.

Lämpimät onnittelut! Peräpenkin tarinoita kaivataan yhä Suvannon Seudun palstoille. -mrt

LAURI LAMPPU täytti 75 vuotta juuri ennen vuodenvaihdetta kotonaan Valkeakoskella. Lauri Lamppu on kotoisin Sakkolan Ojaniemestä. Sakkolan

Sotainvalidien johtokunta kävi onnittelemassa päivän sankaria (kuvassa vasemmalla).

50 vuotta täytti 14.2.1995. Forssassa sairaanhoitaja Maire **Hagman**, omaasukua Rastas. Vanhemmat Väinö ja Aino-Sylvia Rastas Sakkolan Riiskasta.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

Mairelle ystävänpäivänä 14.2.1995.

Sävel: Nuoruusmuistoja

Saarijärvellä syntynyt on päivänsankari tää verraton, lapsuuden, leikkien, kotipihalle telmien.

Vietti arolla "Laitumen" helläs' huomas sisarusten. Talalan metsätie, koulumatkoilta tuttu lie.

Niin vierähti aika nuoruuden, talouskouluss' keitellen, parhaimmat niksit kotiin tuomisiksi, kartutti taitojaan.

Sitten opistoon tyttöin hentoisten, Poriin sisarten valkoisten, vei tiensä sinne, työpaikka minne: vei Forssan sairaalaan.

Forssan riennoissa tavannut on, hän tärkeimmän tuon "inehmon", Kaitsun tään, miehekkään, Hagmanin pojan nyt vierellään.

Hynttyyt yhtehen nidottihin, perhesuhteet sidottihin, koti nyt, yhteinen, seisoo kadulla "Kankurien".

Perhejuhlat, suruviestit, valmistuneet, merkkipäivät

julkaistaan jokaisessa Suvannon Seudun numerossa. Lyhyehköt tekstit asianomaisesta henkilöstä pyydetään laittamaan toimitukseen mieluummin kirjallisena. Mukaan voi liittää myös valokuvan.

Merkkipäivien ja suruviestien tekstit valokuvineen ovat ilmaisen palsta, samoin perheutiset — valmistuneet, vihityt, kastetut.

Lehdestä on mahdollisuus myös varata ilmoitustilaa esimerkiksi kuolinilmoituksille. Hinta on markan palstamillimetritä. Ilmoituspostikin toivotaan kirjallisena toimituksen osoitteeseen Rautasemantie 375, 37550 Moisio.

— Kirjoita tiedot Suvannon Seudun toimitukseen, osoitteella Rautasemantie 375, 37550 Moisio.

Pian perheeseen syntyi tyttönen, nimen sai Pia, hentoinen, saa pillerlaskun, myös troppimaksun, tiskillä apteekin.

Pojan salskean perheeseen sai Maire ja kumppaninsa Kaj, tie urheiluhun ja palloiluhun Jarin vie mennessään.

Tänään onnea toivotella saa, tulevien vuosien kultamaa, Maire sulle, ystävä mulle, parhainta onnea vaan!

KUOLLEITA

Vilho **Viskari**, syntynyt Sakkolan Purpuassa 25.1.1907, kuoli Tampereella TAYS:ssa 24.3.1995. Siunauksen toimitti kirkkoherra Heikki Miettinen Lempäälän kirkossa, jonka jälkeen muistotilaisuutta vietettiin Lempäälän seurakuntatalossa.

Eeva Marjatta **Moisio**, omaasukua Kurikka, syntynyt 14.5.1939 Sakkolan Karholassa, kuoli äkilliseen sairaskoh-
taukseseen kotonaan Punkalaitumella 27.12.1994. Hänet siunattiin Punkalaitumen kirkossa 15.1.1995. ja laskettiin viimeiseen lepoon viisi vuotta sitten kuolleen miehensä Unto Moisioin vierre Punkalaitumen hautausmaalle.

Jari Eerik **Naskali**, syntynyt 4.3.1962. Punkalaitumella, kuoli 12.2.1995. Turun yliopistollisessa keskussairaalassa. Isän, Einari Naskalin, kotikylä oli Sakkolan Lapinlahti. (Kuva)

TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU

Tyyne Maria **Welling**, omaasukua Tuokko, kuoli 20.2.1995. Pirkkalassa. Hän oli syntynyt 4.8.1907. Taipaleenjoen varrella. Elämäntyönsä hän suoritti maatalon emännän tehtävissä Sakkolan Viiksanlahden kylässä, ja Tampereen kupeessa Pirkkalassa - eläen yli 40 vuotta leskenä.

Väepeli Aaro Ensio **Hynnä** kuoli 2.4.1995. Valkeakoskella. Hän oli syntynyt 29.10.1921. Sakkolan Viiksanlahdessa.

Sanni Helena **Takku**, omaasukua Kannus, syntynyt 7.1.1930. Sakkolan Volossulassa, kuoli 30.1.1995. Loimaan aluesairaalassa. Viimeinen kotipaikka Punkalaidun. (Kuva)

Äidin muistolle

Sanni Helena **Takku**, omaasukua Kannus, kuoli Loimaan aluesairaalassa 30.1.1995. pitkällisen sairauden uuvuttamana.

Hän oli syntynyt 7.1.1930. Sakkolassa Volossulan kylässä Loviisa ja Antti Kannuksen tyttärenä. Koulunkäynnin hän ehti aloittaa Sakkolassa, mutta koulutie siellä katkesi alakouluun talvisodan alettua syksyllä 1939. Tuli lähtö kotikonnuilta. Pakeneminen

kotitalosta lentokoneiden lähestyessä, juoksu pellon poikki ja isän kiireinen heitto aidan yli metsän suojaan jäivät 9-vuotiaan tytön kauhun sokaisemaksi muistikuvaksi sodan alkamisesta. Siitä alkoi äidin ja tyttären matka kohti tuntematonta; isä jäi vielä Karjalaan.

Ensimmäinen evakkokohde oli Sysmä, siellä vietettiin vain muutama viikko. Sitten Vesilahti, Lempäälä ja Metsäkansa. Koulua käytiin milloin missäkin. Kesällä 1943 mieli veti kuitenkin takaisin kotiin Sakkolaan. Vastassa oli vain raunioita, joille uuden kodin rakentaminen aloitettiin. Aika Karjalassa jäi vain vuoden mittaiseksi; sota ajoi taas sakkolalaiset liikkeelle.

Tällä kertaa Kannukset tulivat Rautalammin Nipurille. Vuosina 1945-46 äitimme kävi kotiteollisuuskoulun Lempäälässä. Samaan aikaan muu perhe muutti Punkalaitumelle. Nipurin väki säilyi muistoissa ja aina kun tuli tilaisuus nipurilaisia poikettiin tervehtimään.

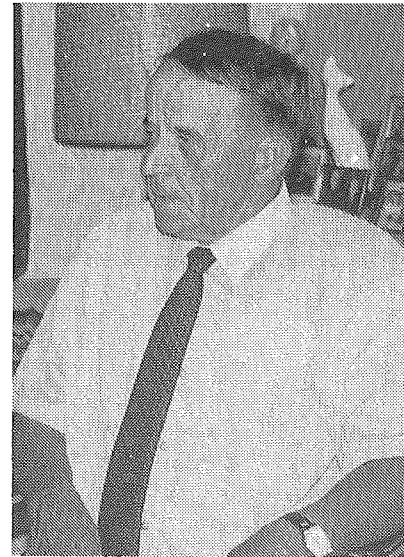
Talonrakennus Punkalaitumelle aloitettiin tyhjistä. Asutustila saatiin keskeltä synkkää korpea, mutta sitkeällä työllä sinne syntyi talo, jota asutetaan tänäkin päivänä. Onneksi seutu oli marjaisaa ja äitimme taitava käsistään; marjastamalla ja ryijyjen kutomisella ja myynnillä saatiin tarvittavia markkoja elämistä varten.

Aviopoliso löytyi Punkalaitumelta Liitsolan kylästä, ja häitä vietettiin vuonna 1956. Tilaa rakennettiin ja kehitettiin nyt yhdessä. 1960-luvun aikana meitä lapsia syntyi neljä. Vähitellen ajat parainivat, mutta raskasta työtä riitti läpi elämän. Koti ja perhe olivat hänen elämänsä peruspilareita. Käsityöt säilyivät äidin harrastuksena, joten monet raanut, ryijyt ja matot säilyivät meillä muistona hänestä. Toive päästä käymään lapsuuden maisemissa toteutui 1990-luvun alussa.

Äitimme siunaustilaisuus oli Punkalaitumen kirkossa 18.2.1995. Siunauksen toimitti kirkkoherra Klaus Malmivaara. Lähiomaisten, sukulaisten ja ystävien kukkatervehdykset peittivät äitimme viimeisen leposijan.

Jäimme kaipaavin mielin, mutta sydän kiitollisuutta tulvillaan muistamaan rakasta äitiämme ja mummoamme.

Puoliso ja lapset perheineen

Papan muistolle

Erkki Kuparinen, syntynyt 19.8.1915. Sakkolan Petäjärvellä, kuoli 28.2.1995 Valkeakosken aluesairaalassa. Siunaus- ja muistotilaisuus pidettiin Vesilahdessa 18.3.1995. Erkkiä jäivät kaipaamaan vaimo, lapset ja lastenlapset perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät.

Pappa oli kahden sodan veteraani. Hän puolusti itsenäisyyttämme talvi- ja jatkosodassa yleten kersantiksi. Elämäntyönsä hän suoritti maalarina itsenäisenä yrittäjänä Vesilahdessa. Vapaa-ajan harrastuksena oli musiikki. Pappa sai vaimokseen Anjan, omaasukua Ahoosen, Vesilahdesta. Heille syntyi kaksi lasta, joista Marja-tytär soi heille kaksi lastenlasta, ja nämä edelleen synnyttivät kukin esikoistyttärensä.

Pappa oli ahkera, täsmällinen ja huolehtiva perheensä pää. Hän opetti minulle pianonsoittoa ja kannusti urheilemaan. Sain myös esimerkiksi vaatimatomuudesta, tunnollisuudesta ja sitkeästä yrittämisestä itse valitulla elämäntavalla.

Vaikka papan sydän heikkeni ja hän menetti toisen jalkansa, hän sai viettää viimeiset vuotensa rauhassa kotonaan mummun hyvässä hoidossa. Vasta kolme päivää ennen menehtymistään hän suostui siirtymään sairaalahoitoon, josta hän pääsi lyhyen kamppailun jälkeen ikuisen lepoon.

Pappaa muisteli kaivaten

Sanna Koskinen

Yrjö **Lamppu**, syntynyt 23.4.1918 Sakkolassa, kuoli 31.3.1995. Koi-volassa.

Yrjö Lampun muistolle

Yrjö Lamppu syntyi Sakkolassa 23.4.1918. Anna-Liisa ja Juho Lampun vanhimpana lapsena, kauniina huhtikuuisena päivänä. Ojaniemen luonnonkauniissa maisemissa hän leikki lapsuutensa leikit. Siellä hän imi itseensä vaikutteita karjalaisista ihmisistä ja Suvantojärven ympäristön monivaiheisesta luonnosta. Niinpä hänestä kehittyikin ajatteleva, syvästi mietiskelevä nuorukainen.

Sairalan evankelisessa kansanopistossa hän tuli läheiseksi Jumalan kanssa seuraten Häntä koko elämänsä ajan. Kansalaisopiston jälkeen Yrjö Lamppu oli työssä pastori Liesmaalla alkaen viihtyä pappien ja uskovaisten kanssa. Sodan aikana hän palveli Kotkan ilmatorjuntatykistössä ja sodan jälkeen oli työssä armeijassa joitakin vuosia.

Varsinaisen elämäntyönsä hän kuitenkin suoritti Enso-Gutzeitin palveluksessa varastonhoitajana. Yrjö oli erityisen taitava käsistään rakennellen ja tehden huonekaluja, muunmuassa kauniita kirjoituslipastoja, kaappeja ja pöytiä. Vanhempiansa jälleenrakennusvaiheessa hän auttoi omalla merkittävällä panoksellaan.

Muistamme Yrjön rauhallisena, pitkään asioita harkitsevana miehenä. Mikään pinnallinen ei sopinut hänelle. Hän luotasi asiat syvältä ja paneutui niihin sydämeään. Lapset olivat hänelle läheisiä, joten hän toimi pyhäkoulun opettajana useita vuosia. Lapsenlapset ja muut sukulaiset olivat hänelle tärkeitä ja rakkaita. Esirukouksin hän kantoi omaisiaan ja ystäviään päivä päivältä. Jäätyään suvun päämieheksi vanhempiansa jälkeen hän huolehti jokaisesta niin, että se lämmin rakkaus, joka asui hänen sydämessään, loisti hänen kasvoiltaan kauas.

Nyt tunnemme, että jotain suurta ja arvokasta on poistunut elämästämme ja jäämme kaipauksin toivomaan, että Yrjön viimeinen leposija Kymin hautausmaalla antaisi hänelle rauhasan levon.

Jälleennäkemisen toivossa

sisko Maija-Liisa

KUOLLEITA

Veera Onerva **Ojala**, omaasukua Kerminen, kuoli 19.3.1995, viimeinen kotipaikka Säkylä. Hän oli syntynyt Sakkolan Keljassa 7.1.1925.

Lempi **Naskali**, omaasukua Heikkonen, syntynyt 22.4.1904. Vuokselaan Noisniemessä, kuoli 16.2.1995. Punkalaitumella.

KUOLLEITA

Kukkojen ja Eevojen suvun vanhin on poissa

Helmikuun 25. päivänä 1995. saatettiin haudan lepoon Enonkoskella entinen maanviljelijä Matti Kukko; hän olisi ensi joulukuun 16. päivänä täyttänyt sata vuotta. (16.12.1895. - 6.2.1995.)

Matti Kukko oli syntynyt Sakkolan Valkjärven kylässä, mihin hänen äijänsä isä oli muuttanut Pyhäjärven Tiitulta vuonna 1850.

Muutto Sakkolaan johtui siitä, että Tiituan Yllölä, missä oli asuttu yhtä taloa isonvihan ajoista lähtien, kävi ahtaaksi neljälle veljekselle ja heidän perheilleen. Veljekset erosivat, kuten sanottiin, ja vanhin heistä teki tilaa nuoremmille ja muutti Sakkolaan; hänen vaimonsa oli Sakkolasta kotoisin.

Matin isoisä elikä äijä oli Sakkolaan muuton aikaan 22-vuotias poikamies. Hän solmi avioliiton kolme vuotta myöhemmin ja Matin isä Pekka syntyi Sakkolassa vuonna 1868.

Pekka Kukko avioitui 1888, puoliso oli Varpu Eeva Haidermaasta. Perheeseen syntyi viisi lasta, Matti oli lapsista keskimäinen.

Matti Pekanpoika Kukko avioitui vuonna 1916 Varpu (Vappu) Tiinuksen kanssa ja meni saman tien kotivävyksi Antti Tiinukselle. Saatuaan tilan hallintaaansa hän viljeli sitä talvisotaan asti. Ensimmäinen evakkotaival ulottui Urjalaan, Viialaan, Kylmäkoskelle ja Ylö-

järvelle. Toinen evakkotie vei aluksi Konginkankaalle, Punkalaitumelle ja Rantasalmelle, sekä sieltä vuonna 1953 Enonkosken Simanalan kylään, missä hän viljeli Saunamäki-nimistä tilaa 11 vuotta. Sen jälkeen hän luovutti tilan nuorimmalle pojalleen.

Viimeiset 30 vuottaan hän eleli leskimiehenä, joka hyväkuntoisena ja valppaana seurasi maailman menoa ja jälkikasvuun viidessä polvessa.

Matin sydäntä oli lähellä evankeliumityö, ja nuorena hän kulkikin pitkiä matkoja polkupyörällä julistamassa Jumalan sanaa lähipitäjissä Karjalassa. Toinen harrastus koski metsästystä ja riistanhoitoa, hän harrasti myös ammuntaurheilua vielä varsin iäkkäänäkin. Hän oli myös innokas kalastuksen harrastaja ihan viimeisiin elinvuosiin asti.

Matti Kukko osallistui vapaussotaan, talvisotaan ja jatkosotaan. Sotaveteraanit laskivatkin hänen hautaansa haumiekan, joka teki siunaustilaisuudesta erittäin juhlanan.

Asto Kukko

(Lähde: Kukkojen suku, Reino O. Kukko)

Löytyisikö Heikki Suokkaan valokuva?

- Onkohan kenelläkään kuvaa Heikki Suokkaasta? kyselee Mauno Karjalainen Vesilahdesta.

Hän tarkoittaa valokuvaa, joka on Sakkolan historian ensimmäisessä painoksessa. Kirja on painettu vuonna 1952.

- Suokkaan kuva on kirjassa valokuvassa sivulla 77, takarivissä keskellä. Tämän valokuvan toivoisin saavani, tai sitten jonkun muun kuvan hänestä.

Karjalainen metsästää Heikki Suokkaan kuvaa muutokuvan maalaamista varten. Karjalaiseen voi ottaa yhteyttä puhelimitse 931- 3739 831. Osoite on 37420 Valkkinen.

Numero väärin

Viime lehdessä kerrottiin Tanskassa asuvan Martta Karvonen-Olesenin tekemästä kauniista lapsuusmuistojen kirjasta. Asian yhteyshenkilö on Meeri Kallio Tampereella; valitettavasti juttuun oli Kallion puhelinnumero mennyt väärin. Oikea numero on 931-2613672.

Sakkolaisen Sennin puvut valloittaneet maailmaa

Sakkolaissyntyisen Senni Lindfors, omaasukua Saksanen, on suomalaisen muodin suuri nainen. Hiljattain hän on lahjoittanut Lahden historialliseen museoon tähänastisen elämäntyönsä, yli 700 asukokonaisuutta. Kevättalvella valloittavia pukuja ja muuta esineistöä oli esillä näyttelyssä, joka sai laajalti huomiota.

Senni Lindfors on lähtöisin Sakkolan Riiskan kylästä, missä hän on syntynyt maanviljelijä Väinö ja Anna Saksasen perheeseen. Äiti oli kotoisin Raudusta ja perhe viljeli isän kotitilaa. Talvisotaa pakoon Senni joutui 11-vuotiaana, välillä palattiin takaisin Kannakselle, sitten taas evakkoon.

Kevättalvella pidetty Senni Lindforsin luomusten laaja näyttely Lahdessa keräsi ansaitsemaansa huomiota. Ohessa otteita lehtikirjoituksista, joita hänen näyttelynsä aikaan julkaistiin.

”Jo pienenä Senni halusi muotitaiteilijaksi. Ura alkoi viisivuotiaana äidin silkkipuvun leikkaamisesta omiin tarpeisiin. Onneksi äiti ymmärsi, vaikka pari kyyneltä vuodattikin” (Ina Ruokolainen, Helsingin Sanomat)

”Toinen muistikuva on Suvannon laivalta, jolla kuusivuotias oli matkalla kotoa Karjalan Kannaksen Riiskan kylältä Sakkolan Kirkolle. Laivalla hän näki kaksi emigranttityttöä, joilla oli valkoiset brodyryleningit, aurinkovarjot ja pitsihansikkaat. Se oli jotain niin kaunista, että hän ei voinut muuta kuin huokaista hiljaa ajatuksissaan: Voi Luoja, jos minä joskus elämässäni saisin tuollaisen puvun.

Puvun aika tuli myöhemmin...” (Pirkko Vekkeli, Gloria)

”Senni Lindfors perusti Lahteen ateljeen vuonna 1951. Hän on suunnitellut

pukuja lahtelaisille julkisuuden henkilöille, upseerien ja diplomaattien rouville ja tunnetuille kulttuurihenkilöille. Lindforsin puvut ovat esittäytyneet muun muassa Pariisiin, Washingtonin ja Delhin diplomaattipiireissä”. (Pentti Hirvonen, Karjala)

”Pariisin-matkat olivat jatkossa ohjelmassa vähintään kerran vuodessa, mutta toki Lindfors kävi myös muissa muotimaissa, etenkin Englannissa ja Italiassa.” (P.V. Gloria.)

”Linnan juhlissa laskettiin kerran kolmattakymmenettä Senni Lindforsin puku” (P.V. Gloria)

”1970-lopulla verenpaine pysäytti taiteilijan. Lindfors keskittyi palvelemaan uskollia asiakkaita, jotka toivat kukaan lapsensa ja lapsenlapsensa” (I.N. Helsingin Sanomat)

”Amanuenssi Merja Heiskanen on syystäkin tyytyväinen, sillä Senni Lindforsin elämäntyö on sekä lahtelaista että suomalaista historiaa. Heiskanen uskoo, että kokoelma tarjoaa paljon myös tutkijoille” (P.H.Karjala)

”Museoiminen ei tietenkään tarkoitus, että Senni Lindfors lopettaisi vaatteiden tekemisen itselleen.” (P.V. Gloria)

Siskon suksi luisti mitaleille

Sakkolaisjuurinen Sisko Kiiski, omaasukua Nuora, on menestynyt hienosti hiihtoladuilla - niin kotimaassa kuin maailmalla.

Lempäälässä asuva Sisko Kiiski on edustanut Suomea näkövammaisurheilun saralla. Tänä talvena hän oli maan ainoa edustaja EM-hiihdoissa Slovakiassa. Eikä tarvinnut hiihtäjärouvan tulla takaisin tyhjin käsin: hänet valittiin kisojen parhaaksi naishiihtäjäksi, sillä voitto tuli niin perinteiseltä vitoselta ja viideltätoista kuin vapaan tyylin kilpailusta. Tosin virallista euroopanmestaruuden arvoa ei mitaleille myönnetty kilpailun pienen osanotajamäärän vuoksi.

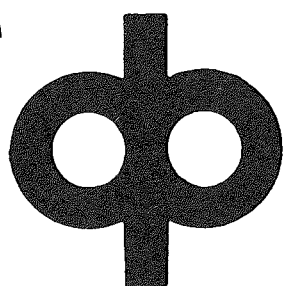
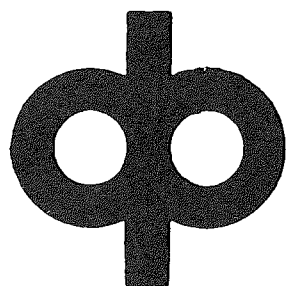
Viime talvena Sisko Kiiski otti osaa vammaisten paraolympialaisiin Lillehammerissa. Sieltäkin sateli mitaleita.

Sisko harjoittelee etupäässä kotiladuilla Lempäälässä, missä hän voi hiihtää ilman opastajaakin. Kilpailussa kuitenkin heikentyneen näön takia on kilpailijattarella mukanaan myös opashiihtäjä.

Maailmanmainetta niittäneen hiihtonaisen isä, Kalervo Nuora, oli kotoisin Sakkolan Petäjäjärveltä.

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
 TAMPEREELLA JA YMPÄRISTÖSSÄ
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

Kalevalaisessa illassa retkellä rajan takana

- Suomen kirjallisuutta ei olisi ilman Kalevalaa. Kalevala on innoittanut taiteilijoita ja sen kielikuvat ovat runsaita.

Näin johdatteli Lempäälän Karjalaisen sakkolalainen puheenjohtaja Esko Kallonen kuulijat tervetulleiksi kalevalaiseen iltaan, jota vietettiin 160 vuotta täyttävän Kalevalan kunniaksi.

Huhtikuiseen Kalevala-iltaan Lempäälään puheenjohtaja Esko Kallonen oli kutsunut vieraaksi paikkakunnalla asuvan esikoistoimittaja, kirjailija Paavo Kähkölän, joka oli mielellään ottanut kutsun vastaan - vaikkakin yllättyneenä. soveltuvuuteensa karjalaisten seuraan kainuulaisella oli sujuvat selitykset:

- Sukunimi Kähkölä on lähtöisin Karjalasta. Alunperin se on ollut Kähkönen, mikä tarkoittaa käheä-äänistä miestä. Kuten kuulette, Kähkölä esitteli itsensä.

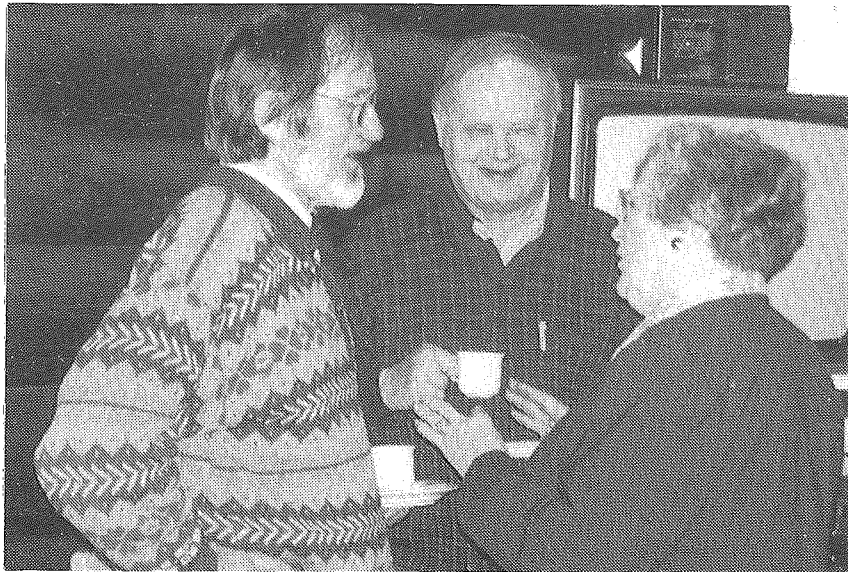
Kähkölä on tunnettu muunmuassa viime sotiamme käsittelistä TV-dokumenttifilmeistään. Kalevalaisessa illassa hän ei käsitellyt sotaa, vaan esitti koamillaan videoilla nykypäivän elämää rajan takana. Uhtuan valssin Paavo Kähkölä on tehnyt vuonna 1989 TV 2:lle. Uhtuan valssin keskushenkilönä on kirjailija Ortjo Stepanov, joka on kirjoittanut kuusiosaisen teoksen Kotikunnan tarina. Siinä selvitetään Neuvosto-Karjalan tapahtumia 1920-luvulta 1960-luvulle. Tapahtumiahan oli ja osan kirjan luvuista soi sensuuri jo ennen kirjan ilmestymistä...

Ennen sotia Uhtua oli yksi karjalaisen kulttuurin keskuksista, nyt se on mutaan hukkuva kylä.

Filmivierailulla Vienassa

Kähkölän kokoama video Vienan runokylissä, Kalevalan laulumaila, muunmuassa Vuokkiniemessä, on myös esitetty televisiossa.

Vienan runokylissä on suomalaisten toimesta aloitettu runoprojekti "hyvyyteen ja kauneuteen". Sen haaveen

Kalevalaista kalajuttuako Elli Pulakka kertoo toimittaja Paavo Kähkölälle ja Lempäälän Karjalaisten puheenjohtaja Esko Kallonsel. Taijat narrata! näyttää Eskon ilme sanovan.

toteutumista toimittaja Kähkölä piti haaveellisena, tosiasiat ja totuus ovat toista.

Ennen sotia vienankarjalaisia kylä oli 60, nykyisin niitä on vain neljä elävää kylää. Vienan runokylät yritetään saada Unescon (YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö) suojelukselle. Suojeluajatuksen perusteena on Kalevala, joka on maailmalla tunnettu ja jonka runojen alkuperä tiedetään toisin kuin useimpien muiden kertovien runoteosten. Nähdyt filmit ja Paavo Kähkölän kertomukset antoivat aihetta kuulijoille kommentteihin ja keskusteluihin.

Kalevalaa ja kanteletarta

Ruoveden Karjalaiset käyttivät Kalevalan lukemiseen 13 tuntia ja muutaman minuutin. Lempääläiset lienevät ääntään säästelleet, sillä he kuuntelivat vain valmista. Ääninauhalta kuultiin Yrjö Jyrinkosken miehekästä lausuntaa Kalevalasta. Morsiamen lähtövirsiä olisi kuunnellut kauemminkin, tien mitä

oivia ohjeita sieltä olisi saanut tämän lisäksi:

"...ei pidä katsoa sulhoa silmiin, vaan jaloihin jalkoihin..."

Sirkka Kuuppo puolestaan hauskutti yleisöä esittämällä elävästi runoriimejä. Hän aloitti Kantelettaren sanoin "Tupa ol täynnä tuppisuita" ja jatkoi syrjäniläisellä kansanrunolla Minä tynkä minä typykkä:

"...Suuret tytöt miekkoiset, nuoret noutajansa sai. Minä tynkä typykkä kierryin vanhan kelkkaan.

Suurten tyttöjen miekkoisten miehet lähti metsälle. Äijä pahani, äijä pahani, sinne myötä myöskin.

Suurten tyttöjen miekkoisten miehet oravia tukun toi. Äijä pahani, äijä pahani, kolme hiirennahkaa..."

Hanna Kitunen

Larin Paraske, itkuvirttäkö koko elämä?

Puhuttaessa Kalevalasta, Karjalasta ja runoista, ei voida sivuuttaa Larin Paraskea (1833-1904), jonka laulun ja runon maine kajahti Karjalasta Suomea ulommaksi muuallekin Eurooppaan. Inkerinmaalla Lempaalassa ja Suur-Sakkolan Metsäpirtissä asunut Paraske oli "laps köyhä kauniin Karjalan". Isä oli työläinen, maaorja Inkerinmaalta, äiti oli kotoisin Sakkolasta. 17-vuotiaana Larin Paraske jäi täysin orvoksi.

Larilan talon Kaurila Teppanapoika Sakkolasta osti tytön vaapaaksi ja heidät vihittiin. Ei elämä eheytnyt eikä päi-

vänkaari kaunitunut puolta vanhemman ja sairaalloisen miehen kanssa eläessä. Kuten elämänsä Paraske joutui veltämään proomujakin (Taipaleenjoella) - vastavirtaan, hankkiessaan elantoa itselleen, miehelleen ja monilapsiselle perheelleen.

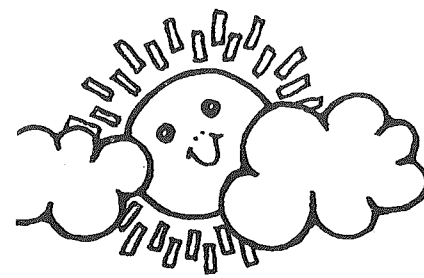
Laulajana, itkuvirsien veisaajana, Paraske oli tunnettu ja kuuluisa. Kuuluisa, mutta köyhä, ja sairauksiin ja puuteeseen hän kuolikin.

Juuri Larin Paraskeelta on kirjoitettu eniten runonsäkeitä muistiin, noin 32 000 säettä, niistä suurimman osan

koonnut Sakkolan pappi Adolf Neovius. Tässä lyhyesti näyte Parasken säkeistä:

"Kuin ois seppä miu settäi takojan ois taattosein tiettäisin surusta suitset päitset päivistä pahoista satulan kylän sanoista kirveen kylän kiroista."

Lempäälässä palmusunnuntaina 1995
Hanna Kitunen

Kevään kuvia

Lempeän lounatuulen
hellä hengitys
lapsen punaiselle poskelle
liukumäessä.

Tuulen kuljettama
ruttuinen ruskea lehti
historian kertoja
vajottavalla hangella.

Palmusunnuntain
pajunkissa pullollaan
pumpulinpehmeitä
uinuvia unelmia.

Kevään ilonkyyneleet
kimmeltävät
räystäsveden tilkkeessä
auringon hymyä.

Sirkkalehdet ruukussa
kevään keveät askeleet
mustassa mullassa
toivoa täynnä.

Helmi Puolimatka

"Älä itke Karjala"

San. ja sävel
Hannu Kahilakoski

ÄLÄ ITKE KARJALA
***** (Herkästi, rauhallisesti)

1. Älä itke Karjala, vaikka kasvosi riutuneet on. Älä itke -

Karja---la, sinä D'm. laulujen kultainen maa. Iltaruskon loistos-

sa, hohtaa synnuinmaamme kaunein. Ah, älä itke Karja-

la, sinä sävelten kultainen maa.

Sotainvalidien osasto 50 vuotta evakossa

Paula Kuuppo Valkeakoskelta laulaa paikkakunnalla kuorossa, jota johtaa kanttori Hannu Kahilakoski. Kanttori on sanoittanut ja säveltänyt monia kauniita lauluja, jotka soveltuvat hyvin laulettavaksi Karjalaisten juhlissa. Kahilakosken puolison sukujuuret ovat Pyhäjärvellä, ja siksi karjalaisuus kiinnostaa.

Oheisa Kahilakosken aivan hiljattain tekemä laulu nimeltä Älä itke Karjala; se esitetään herkästi ja rauhallisesti. Hannu Kahilakoski on omistanut laulun Valkeakosken Karjalaiset ry:lle, päiväyksenä 20.2.1995.

Älä itke Karjala,
vaikka kasvosi riutuneet on.
Älä itke Karjala,
sinä laulujen kultainen maa.
Iltaruskon loistossa,
hohtaa synnyinmaamme kaunein.
Ah, älä itke Karjala,
sinä sävelten kultainen maa.

Sinne kerran kätkettiin,
omat rakkaamme multaan maan.
Sieltä kerran lähdettiin,
lailla orpojen taivaltamaan.
Iltaruskon loistossa,
hohtaa kaunis Karjalamme.
Ah, älä itke Karjala,
vaikka kasvosi riutuneet on.

Kannel hiljaa helisee,
pitkä taipale päättävä on.
Koskaan emme unhoita,
kotipaikkaamme Karjalassa.
Iltaruskon loistossa,
hohtaa laulumaamme kaunein.
Ah, älä itke Karjala,
vaikka kasvosi surulliset on.

Varjot hiljaa pitenee,
iltaruskokin sammuva on.
Pursi hiljaa liukuu pois,
kunnaat Karjalan muistoiksi jää.
Laulumailla kaikukoon,
kiitosvirret Luojallemme.
Ah, siunaa isä Taivainen,
nyt kansaa Karjalan.

Sakkolan Sotainvalidien osasto on perustettu siellä kotikonnuilla Sakkolassa 52 vuotta sitten. Osasto on jatkanut toimintaansa siirtoväestön osastona evakossa, kotipaikkanaan Tampereen kaupunki.

Ensimmäiset pari vuosikymmentä yhteydenpito toisiimme ja toiminta keskuudessamme oli ymmärrettävästi vähäistä. Koko Karjalan heimo oli hajalla, kaikki kynnelle kykenevät yrittivät päästä elämän alkuun. Ensisijaisena oli ajatus kodin rakentamisesta, että olisi paikka missä asua. Tämä kaikki tuntui toimeentulon kannalta tärkeämmältä kuin pitää yhteyttä hajallaan oleviin sotainvalidiveljiin ja heidän perheisiinsä, etenkin kun ei ollut mitään tietoa siitä, kuka missäkin asuu tai elää.

Toiseksi evakkoon lähdön jälkeen kesällä 1944 sota jatkui vielä kiivaana. Tänä aikana tuli suuret määrät sotavammaisia ja taisteluissa kaatuneita sankarivainajia, joista ymmärrettävästi ei saatu mitään tarkkaa tietoa. Vasta sitten, kun vuosien kuluessa olimme asettuneet asumaan, saaneet kodit perheillemme ja tilat raivattua, alkoi jäädä aikaa harrastuksille ja muulle toiminnalle. Silloin alettiin tiedustella ja kysellä yhteyttä toisiimme.

Suvanto-Säätiö, joka oli perustettu Lempäälässä 1947, perusti myöhemmin oman kotiseutulehden, Suvannon Seudun. Tämän lehden välityksellä alettiin ilmoitella ja kysellä kuulumisia.

Allekirjoittaneen hallussa olivat siellä kotona perustetun Sakkolan Sotainvalidien osaston perustamispyytäkirjat ja rekisteröintipaperit. Katsoin olevani vastuussa tiedottaa Sakkolan Sotainvalidien olemassaolosta. Laitoin ilmoituksen lehteen, jossa tiedustelin, kiinnostaisiko osaston jatkaminen ja pyysin ottamaan yhteyttä.

Ensimmäinen yhteydenotto tuli Lauri Lampulta Valkeakoskelta 26.2.1974. Tästä alkaen on Lauri Lampu ollut osastomme toiminnassa mukana, mistä hänelle kunnioittavat kiitokset.

Toinen yhteydenottaja oli Uuno Repo Orivedeltä, seuraavana ilmoittautuivat veljekset Sulo ja Soini Patja Punkalaitumelta. Näin joukkomme alkoi karttua, ja kun lukee 30-vuotisjuhla-kokouksen pöytäkirjaa Tampereelta, voi todeta, että kokoukseen osallistui jo 50 henkeä - joukossa muutama Sakkolan lottakin. Tässä kokouksessa päätettiin edelleen jatkaa Sakkolan Sotainvalidien osaston toimintaa.

Martti Karonen

TILAA SINÄKIN OMA
SUVANNON SEUTU

Virpoi, varpoi, vitsat kävivät

Kalevalaiset naiset juhlivat tänä vuonna 60-vuotista taivaltaan. Yhtenä juhluvuoden tapahtumana he järjestivät Virpojaiset-perinnetapahtuman Virkki-Käsityömuuseossa lauantaina 8.4.1995. Puheenjohtajansa Raili Malmbergin johdolla.

Käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki ja Helka-tyttöjen vetäjä Maija Väänänen virpoivat tilaisuuteen saapujat seuraavasti:

Virvon varvon vitsa uus, niin kuin talvella kukkiva kuus
elämän onnea toivotan sulle, kunhan nöyrästi maksat mulle.

Tervetuliaissanat lausui Tyyne-Kerttu Virkki, jonka jälkeen Raili Malmberg esitteli Helka-tytöt, jotka lausuiivat perinteisiä virpomisloruja.

Tyyne-Kerttu Virkki kertoi perinteisistä virpomistavoista Sakkolassa. Myös sen, että noitaperinne on tullut Ruotsista ja sieltä levinnyt Pohjanmaan kautta muualle Suomeen. Perinteisen karjalaisen virpovitsan täytyy olla kolmihaarainen, joka on koristeltu sanomalehtipaperilla tai karamellipaperilla, ja pajunkissojen pitää olla näkyvillä. Auringonkukat oksissa toivottivat hyvää kevättä. Hän näytti tyypilliset karjalaiset virpovitsat, ja kertoi, että virpomassa käytiin vain kummeja ja sukulaisia; heille toivotettiin näin hyvää pääsiäistä.

Raili Malmberg jatkoi virpomisperinteistä kertoen, että virpominen oli tehokkainta, jos ehti rapsutella virvottavansa sängyssä tämän nähdessä vielä makeita unia. Virpominen oli

Helka-tytöt tanhusivat Virkki-Käsityömuuseolla. Tilaisuudessa kuultiin niin virpomisperinteistä kuin Kale-

valaisista Naisista; heidän 60-vuotisen taipaleensa alulle liittyy myös Kalevala-korujen keksiminen.

suoritettava ennen puolta päivää, jos halusi saada palkan, joka oli tavallisesti piirakoita tai pullia. Palkka maksettiin vasta seuraavana sunnuntaina. Virpovitsoja tehtiin paljon ja jokaiselle virvotulle annettiin yleensä omansa, joskus virpoja onnistui virpomaan koko perheen samalla vitsalla. Lorut olivat

aina tehdyt virvottavan mukaan. Virpomiseen liittyi myös uskonnollinen sävy, vaikka palmusunnuntai on ilon ja toivon päivä.

Helka-tytöt tanhusivat ja lauloivat kalevalaisia loruja, jonka jälkeen oli taas yhteislaulun aika.

Kalevalaiset naiset keksivät Kalevala-korut

Raili Malmberg kertoi myös Kalevalaisten Naisten Liiton 60-vuotisesta taipaleesta: Alussa oli aate, idean kirjailija Elsa Heporauta sai vuonna 1935 Kalevalan päivänä oollessaan Kalevalan 100-vuotisjuhlissa. Hän on tarun mukaan ainoa, joka oli siellä

pukeutunut kansallispukuun. Sitä ihmetteli Kalevalan italiaksi kääntänyt professori Pavoliini.

Tämän jälkeen Elsa Heporauta kokosi uudenlaiseen kulttuuriryhmiä ja erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä. Heidän

yksi tavoitteensa oli saada pääkaupunkiseudulle patsas kalevalaiselle naishahmolle, koska naiset ovat säilyttäneet Kalevalan runot ja Kalevala on rauhan eepos, missä soditaan ajatuksilla eikä miekoilla. Perustettiin muistomerkkiyhdistys, jossa oli sen ajan kaikki entiset ja tulevat presidenttien puoliset. Keräystuotto jäi kuitenkin pieneksi ja niin Elsa Heporauta keksi, että aletaan valmistaa vanhojen mallien mukaan Kalevala-koruja rahan saamiseksi.

Kalevalainen nainen Aino-Mari Mecklin laitettiin Kansallismuseoon etsimään neljä eri korumallia, mutta hän valitsi 40. Koruja valmistettiin kotikonstein ja kotona. Näin alkoi Kalevala Koru ja valmistetut korut tuottivatkin hyvin, mutta tuli sota-aika ja patsasta ei voitu pystyttää.

Korujen tuotosta yli 90 prosenttia käytettiin sosiaaliin menoihin. Perustettiin esimerkiksi viisi äitikutia, autettiin sotaorpoja ja karjalaisia vanhuksia sekä sotainvalideja. Järjestettiin myös huonekalukilpailu, jossa etsittiin puhtaasti suomalaista ajatusta. Käytiin Saksassa opintomatalla tyttöjen ”morsiuskoulua” varten.

Vuonna 1944 perustettiin kahvilatoimikunta ajatuksena kalevalainen kahvila, jossa tytöt voisivat juoda kahvia ja puhua kulttuurista. Näin syntyi vuonna 1946 Kestikartano, jonka suosio jatkui vuoteen 1967, jolloin talo purettiin.

Patsasta ei tullut, mutta pienestä muistomerkkiyhdistyksestä kasvoi Kalevalaisten Naisten Liitto, jossa on tänä päivänä noin 4 000 jäsentä 58 jäsenyhdistyksessä ja toimintaperiaatteena on: Juuret menneisyydessä, toiminta tässä päivässä, tähtäin tulevaisuudessa, täyttä vauhtia tätä päivää perinteen eväin.

Sakkolainen Tyyne-Kerttu Virkki kertoi myös toimineensa 10 vuotta Suur-Helsingin Kalevalaisten Naisten johdokunnassa.

Raili Malmbergin kertomaa kiinnostavaa Kalevalaisten Naisten historiikka seurasi vilkas keskustelu, ja tilaisuus päättyi Karjalaisten lauluun.

Pia Varmia

Kevät saapuu jälleen

Vielä puolenvuosisadan takaa vaik on elämä jo tasainen ja vakaa, tunnen miten kaipuu polttaa rintaa, yhä maksan tunteistani hintaa, jotka vetää lapsuuteni maisemaan, kevään saapuessa Karjalaan.

Miksi kuljen, mitä etsin, unestako herään, taasko lapsuusmuistojani talletan ja kerään. Yhä muistan lapsuusajan, tuvan harmaan, jonka aika on kullannut varmaan, lapsuuteen kun muistoni taas kulkeutuu, huomaa, ihmiselon ympyrä näin sulkeutuu.

Sinne palaan mistä lähdin, olkoon se siis johtotähti. Turhaa kysellä on miksi, miten, elämä ei vastaa; siksi, siten. Kaikki tapahtuu vain aikanaan, elät, kaipaat, olet oman aikas lapsi vaan.

Synnyinseutuas kun kaipaat muuttolinnun lailla, kuuntelet sisintäsi, joka jotakin on vailla, kuten lintu palatessaan synnyinseudulleen, vuosi vuoden jälkeen kokeakseen kaiken uudelleen. Ihminenkin kokee saman aina uudestaan, kunnes aika päättyy kiertoonsa suurempaan.

Maria Pirhonen

HOVINKYLÄ - PÄIVÄÄ

vietetään Vesilahden
Narvassa

Helli ja Heimo Toivosella

(puh. 931-3737012)
kesäkuun 11. päivänä 1995
kello 13,
osoite Ylänarvantie 57.

Tervetuloa!
Johtokunta

Sukuseura IEVALOISET

Sukukokous on Porvoossa
helatorstaina 25.5.1995.
Kokoontuminen linja-
autoasemalla (torin
vieressä) kello 12.00.
Katselemme Porvoota ja
nautimme sukulouaan n.
kello 13.30.

Varsinainen kokous
Staffas-kartanossa kello
14.30.
Ennakkoilmoittautuminen
HETI Jouko Erärannalle
puh. 931-3179113,
Poukamankatu 2 D 33720
Tampere.

Tervetullo kaik!
Ievaloiet!
Sukuneuvosto

VALOKUVA-ALBUMEISTA

Punkalaitumen Porkanmaassa toukokuisena äitien-päivänä 1955. Ahtiaisen pihassa otetussa kuvassa opettaja Katri Riikonen ja Ahtiaisen lapset: Paavo, sylissä Helena ja Katriina. –Katri Riikonen oli sakkolalaisen vanhemman polven opettaja, kertoo kuvan lähettänyt Aune Ahtiainen.

Tämä kuva on otettu Sakkolan Lapsi-yhden tytöistä ennen talvisotaa, ehkä 1938, kirjoittaa kuvan julkaistavaksi lähettänyt Liisa Varvas Kanadasta.

Metsolat Sakkolassa

- Kyllä tää aika ouvolta tuntuu, ja jotenkin niin tutulta, tuumaili televisiosarjan Antti Metsola Sakkolanreissullaan.

Suomalaisten suosikkisarja Metsolat kävi viime kesänä kuvausmatkalla roolihenkilö Antti Metsolan kotikonnuilla, joiksi on valittu juuri Sakkolan porsaspitäjä.

Filmausmatkalla oli mukana myös joukko oikeita sakkolaisia, heitäkin nyt nähtiin televisiossa. Huomasittekos? Ohjelmatuli ulos keskiviikkona 12.4.95.

Karjalani - kadotettuni

Karjalani, kadotettuni. Mitä he ovat sinulle tehneet? Kauniit kasvosi on silvottu ja raiskattu. En tahdo nähdä sinua sellaisena, kuin aukenit eteeni keväisenä toukokuun päivänä viisikymmentä auringonkiertoa eromme jälkeen. En löytänyt sinua äitini ja isäni kontu. Olit kadonnut.

Etsin kiveä, jonka päällä Salme-serkkuni kanssa leikimme kotileikkimme, etsin koulutietäni, etsin kaikkea, mistä olin unelmoinut pitkän ikäväni ajan. En löytänyt. Oli palattava takaisin unelmien himmeään maailmaan, jossa kaikki on ennallaan.

Olin usein uissani seisonut rakkaan Suvantoni valkealla hiekkarannalla ja yrittänyt kastella jalkani lapsuuden muistojeni viileällä vedellä - mutta

turhaan. Vesi pakeni edessäni, enkä milloinkaan onnistunut. Nyt se oli edessäni sinisenä ja mahtavana, mutta sini oli ankaraa. Vesi oli vain vettä ja hiekka, jota otimme mukaamme, on nyt vain vaaleaa, tavallista hiekkaa maljakossa.

Liian kauan kesti eromme. Unien Karjalaa ei ole. On vain vieras tanner, jota vieraat jalat polkevat.

Anna anteeksi, lapsuuteni Karjala, pitkä eromme. Ei se ollut meidän syymme. Sinä olet aina kantanut raskaimman kuorman, rajan kirot. Ne meidät erotivat.

Tunnelmia kotiseuturetken jälkeen
Eila Toppila,
Vullin Eila.

Rouva Ahtisaari avasi Virkin käsityö-näyttelyn Porvoossa

Käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkin näyttely "Ihmisen ikäinen elämäntyö" avattiin Porvoossa, Taide- ja käsityö-keskus Savilinnassa 24. huhtikuuta.

Näyttelyyn voi käydä tutustumassa aina toukokuun viimeiseen päivään asti.

Tyyne-Kerttu Virkin monivuosisikymmeninen työ on kerättyä Helsinkiin Virkki-Käsityö-museoon, mutta kokoelma on nyt ensimmäistä kertaa vielä laajemmin esitteillä yleisölle.

Porvoossa meneillään olevan näyttelyn avasi rouva Eeva Ahtisaari, Virkki-Käsityö-museon suojelija.

Ei sentään punainen talo

Risto Jääskeläinen kirjoitti viime numerossa viisynjuonnin muistoja Viipurista. Toimituksessa tarinaan tunkeutui kuitenkin virhe, ja oikaistaanpa tässä asia väärinkäsitysten välttämiseksi:

- Vichyllä Viipurissa kirjoitukseen oli puikahtanut asiavirhe, koskien punaisesta graniitista rakennettua Hackmannin taloa. Taloa ei missään tapauk-

sessä rakennusmateriaalista johtuen kutsuttu punaiseksi taloksi. Sehän olisi ollut loukkaus teollisuuspatruunaa kohtaan, elettiinhan kolmekymmenlukua. Silloin joku muu oli punainen, esimerkiksi nimimerkki "Sasu punainen" alias Yrjö Räisänen, kommunistilehtien kolumnisti, myöhemmin kansanedustaja, toteaa Jääskeläinen.

Seuraava Suvannon Seutu

Seuraava Suvannon Seutu ilmestyy juhannuksen tietämissä.

Juhannukseen ja kesäaikaan liittyvät tarinat ynnä muut tie-

dot pyydetään toimitukseen viimeistään maanantaihin 29.5.95 mennessä.

Toimituksen osoite on Rautasementtie 375, 37550 Moisio.

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankkien konttoreista Kuljussa ja Lempäälässä. Kirjoja myyvät myös: Eero Kurikka, Huhtamo puh. 932-64 506, Uno Pulakka, Ruovesi puh. 934-476 021, Eino Kuisma, Punkalaidun puh. 921-767 4346, sekä Lempäälässä Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen.

Ainoastaan Elli Pulakka lähettää kirjoja postitse. Hänet tavoittaa numerosta 931-375 1241 tai kirjeitse osoitteesta E. Pulakka, Majamäentie 1, 37500 Lempäälä.

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa. Postilähetyksistä peritään lisäksi lähetyskulut.

HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA — VAIKKAPA LAHJAKSI!

Kaikki sähköasiat

voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

PITO-KALAASI KY

JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU

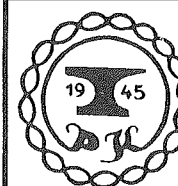
AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 931-433 902, 931-266 2002

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!

JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B

33300 TAMPERE puh. 433 902

PÄRSSISEN KONEPAJA

35500 KORKEAKOSKI

PUH. (931) 335 8204, iltaisin (931) 335 8435

Autopuh. 949 239 535

**Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita**

Putkiliike P Nuora Ky

37560 KULJU

puh. 676 100

TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1995 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
70 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm (+ avv 22 %)

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 3748 448 iltaisin

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
TSOP
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku